J. Myanmar. Acad. Arts Sci. 2019 **Vol. XVII. No. 6A**

မောင်ခိုင်မာကဗျာများမှ သရော်စာအဖွဲ့များလေ့လာချက်

ခိုင်နွယ်ဝင်း*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ကဗျာဆရာ မောင်ခိုင်မာ ရေးဖွဲ့ထားသော ကဗျာများမှ သရော်စာအဖွဲ့များ ဖန်တီးထားမှုကို ကဗျာအရေးအဖွဲ့ပိုင်းဆိုင်ရာရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာဆရာရွေးဖွဲ့ထားသည့် လူ့သဘာဝ သရော်စာအဖွဲ့၊ လူမှုဝန်းကျင်သရော်စာအဖွဲ့၊ ခေတ်ကာလသရော်စာအဖွဲ့များကို လေ့လာလျက် စာဖတ်သူ၏ စိတ်တွင် ရွှင်ပြုံးနှစ်သက်မှုဖြစ်ပေါ်စေသော ကဗျာဆရာ၏ ဖန်တီးတင်ပြပုံကို သုတေသနပြုလေ့လာထားပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ – ***ကဗျာအရေးအဖွဲ့ပိုင်းဆိုင်ရာရှုထောင့်၊ လူ့သဘာဝ သရော်စာအဖွဲ့၊ လူမှုဝန်းကျင်သရော်စာအဖွဲ့၊ ခေတ်ကာလသရော်စာအဖွဲ့။***

နိဒါန်း

ကဗျာဆရာသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မလောကမှ လူသားတစ်ဦးဖြစ်သည်နှင့်အညီ သိရှိရမှု၊ မြင်တွေ့ရမှု၊ ကြားနာရမှုတို့အပေါ်မူတည်လျက် ကဗျာများကို ရေးဖွဲ့ကြပါသည်။ ကဗျာဆရာ၏စိတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားမှုအလျောက် ရေးဖွဲ့ခဲ့သော ကဗျာများသည် စာဖတ်သူများအတွက် သက်ဆိုင်ရာရသအသီးသီးကို ရရှိခံစားစေပါသည်။ ကဗျာဆရာသည် လူ့လောက၏ မတော်မတည့်မှုအမျိုးမျိုး၊ အမြီးအမောက်မတည့်မှု အမျိုးမျိုး စသည့် အခြေအနေတို့အပေါ် အရွှန်းဖောက်လျက် အာဝဇ္ဇန်းရွှင်ရွှင်ဖြင့် ကဗျာများ ရေးဖွဲ့တတ်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကဗျာများတွင် နှစ်သက်ဖွယ် သရော်စာ အဖွဲ့များကို တွေ့မြင်ရပါသည်။

၁။ သရော်စာ[၁] ဟူသည်

'သရော်' ဟူသော ဝေါဟာရတွင် လှောင်ပြောင်သည့်သဘော၊ ပြက်ရယ်ပြုသည့် သဘော၊ စောင်းထေ့သည့်သဘောများ ပါဝင်နေပါသည်။ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်တွင် 'သရော်' ဟူသော ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်ပြီး–

---

[၁] stire

* ဒေါက်တာ၊ ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်

'ကျီစယ်သည်။ ပြက်ချော်ပြုသည်။ လှောင်ပြောင်သည်။'[၁]

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ 'သရော်စာ' ဟူသော ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်ပြီး–

"အဖြစ်အပျက်၊ အပြုအမူတစ်ခုခုကို သရော်ပြောင်လှောင်သည့် သဘောဖြင့် ရေးထားသော စာပေတစ်မျိုး"[၂]

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဆရာကြီးမောင်ထင်က–

"သရော်စာ ဟူသည်မှာ လူ၊ လူတန်းစား၊ ဓလေ့ အမူအရာ၊ အမူအခင်း စသည်တို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပြက်ရယ်ပြုခြင်း အဖွဲ့ပင် ဖြစ်သည်။"[၃]

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

Dictionary of World Literature တွင်–

"satire ဟူသည် လက်တင်ဘာသာစကား satura မှ satira၊ satira မှ satire သို့ ပြောင်းလဲလာသော စကား ဖြစ်သည်။"[၄]

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

C Carter Colwell က–

"satire ဟူသည် လူ့ဘဝနှင့် လူ့လောကကို တိုးတက်စေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဟာသနှင့် ဝေဖန်ရေးသဘောတရား ရော၍ ရေးထားသော စာပေအဖွဲ့ အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။"[၅]

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

[၁] မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ ၁၉၈၀၊ ၁၈၁။
[၂] မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ ၁၉၈၀၊ ၁၈၁။
[၃] ညိုမြနှင့်အများ၊ ၁၉၇၃၊ ၈။
[၄] Dictionary of World Literature, 1968, 359.
[၅] Colwell, 1968, 49

၂။ သရော်စာ၏ သဘောသဘာဝ

သရော်စာနှင့်ပတ်သက်၍ Literature Criticism a glossary of major terms တွင်–

> “မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်ပင် ဖြစ်စေကာမူ သရော်စာ၏ ဂန္ထဝင် မြောက်သော ပစ်မှတ်များမှာ မိုက်မဲမှုနှင့် ဆိုးသွမ်းမှုများ ဖြစ်သည်။ သရော်စာ ကျင်လည်သော စားကျက်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည်။”[၁]

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် သရော်စာပါ အကြောင်းအရာများသည် လူ့လောက သဘာဝကိုသာ အဓိကအခြေခံလျက် ရေးဖွဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိရှိနိုင်ပါသည်။

သရော်စာ ဟူသည် လူ့လောကတွင် ဖြစ်ပျက်လျက်ရှိသော အဖြစ်အပျက်များ၊ လူ့သဘာဝအခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပြက်ရယ်ပြုလှောင်ပြောင်သည့် စာပေ အမျိုးအစားဖြစ်ကြောင်း ဆရာကြီးမောင်ထင်က–

> “သရော်စာ ဟူသည်မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် လောကကြီး အမြီး အမောက် မတည့်သည့် သဘာဝ၊ ကြီးနိုင်ငယ်ညှင်း သဘာဝ၊ ဖိစီး ချုပ်ချယ်စိုးမိုးသော သဘာဝ၊ ဟန်ဆောင်ပလွှားသော သဘာဝ စသည်တို့ကို ဝေဖန်ရှုတ်ချသောအဖွဲ့ ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဝေဖန် ရှုတ်ချရာ၌ ကလိရုံမျှသာ ကလိသော နည်းနိဿယမှသည် ငယ်ထိပ်ကို တင်းပုတ်ဖြင့်နှက်၍ သတိပေးသော နည်းနိဿယ အထိ စေတနာသည်သာလျှင် အရင်းခံဖြစ်လေရာ ပြုပြင်လိုသော စေတနာကောင်းဖြင့် ရေးသားဖွဲ့နွဲ့ကြသော စာများမှာ နှောင်းလူတို့ သတိသံဝေဂရဖို့ရာ ကျန်ရစ်ခဲ့သည်က များပေသည်။”[၂]

ဟူ၍ ရှင်းလင်းထားပါသည်။ သရော်စာကို ရေးသားသည့်အခါတွင် လူ့လောက သဘာဝကို ဝေဖန်ရှုတ်ချသောသဘောဖြင့် ရေးသားဖော်ထုတ်ခြင်းထက် စေတနာ အရင်းခံပြီး ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲစေလိုသောသဘောက ပိုမို အဓိကကျကြောင်း တွေ့ရ ပါသည်။

Dictionary of Literature Terms တွင်–

---

[၁] Murry, 1978, 49.

[၂] ထင်၊ ၁၉၈၇၊ ၇၅။

> "သရော်စာသည် လူတို့၏ ရူးသွပ်မိုက်မဲမှုများကို ခနိုးခနဲ့ပြုမှု၊ စောင်းချိတ်ပြောဆိုမှု (သို့မဟုတ်) သရော်ပြောင်လှောင်မှုတို့ကို အသုံးပြု၍ ထုတ်ဖော်ခြင်း၊ လူ့လောက၏အမှားအယွင်းများကို ထုတ်ဖော်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သရော်စာသည် လူ့အပြုအမူနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို အပြုသဘောဝေဖန်ရာတွင် ဟာသနှင့်အာဝဇ္ဇန်းတို့ ပေါင်းစပ်ပါဝင်သော အဖွဲ့ပုံစံတစ်ခု ဖြစ်သည်။"[၁]

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ လူ့လောကသဘာဝကို အပြုသဘောဖြင့် သရော်စာအဖွဲ့များ ရေးသားဝေဖန်ရာတွင် ဟာသနှင့် အာဝဇ္ဇန်းတို့ ပေါင်းစပ်ဖန်တီးလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဆရာကြီးမောင်ထင် ဘာသာပြန်ထားသည့် 'ဘာကြောင့် ရယ်ကြသလဲ' ဆောင်းပါးတွင်–

> "satire ဟုခေါ်သော သရော်ခြင်းအဖွဲ့မှာ လူ့သဘာဝအလျောက် ထုံးစံအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော လူကိုသော်လည်းကောင်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ လူ့စနစ်ကိုသော်လည်းကောင်း တမင်တကာ ချဲ့ထွင်လုပ်ကြံ၍ ဖွဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။"[၂]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ သရော်စာရေးသားရာတွင် အမှန်တကယ် အခြေအနေထက် ပိုမိုချဲ့ထွင် ဖန်တီးရေးသားတတ်သော သဘောသဘာဝရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

၃။ သရော်စာရေးသူ

သရော်စာသည် ဝေဖန်စောင်းထေ့သော အဖွဲ့တစ်မျိုးဖြစ်သဖြင့် စာရေးသူ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာလည်း အရေးပါလာသည်။ သရော်စာရေးသားရာတွင် ရိုင်းစိုင်းသောစိတ်၊ မနာလိုဝန်တိုသောစိတ်၊ ရန်ငြိုးထားသောစိတ် စသည့် ဒေါသများမရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

သရော်စာရေးသူများ ထားရှိသင့်သောစိတ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်က–

> "လူ့လောကထဲမှာ လူတွေဟာ နွံအညစ် ဒိုက်သရော၊ မှော်တွေထဲမှာ၊ နစ်မွန်းနေကြတာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလူတွေကို

---

[၁] Harry, 1955, 332.

[၂] ထင်၊ ၁၉၇၈၊ ၇၉။

> သရော်ချင်၊ ရယ်သွမ်းသွေးချင်တဲ့ စာရေးဆရာဟာ သူကိုယ်တိုင် အဲဒီနွံအညစ်၊ ဒိုက်သရော၊ မှော်တွေထဲက ရုန်းထွက်ပြီး သူတို့ အထက်က ပဒုမ္မာကြာပန်းလို မိုးပြီး ပွင့်နေနိုင်ရပါလိမ့်မယ်။ ဒါမှသာ သရော်စာ ပီပီပြင်ပြင် ထွက်လာပါလိမ့်မယ်။ အဲသလို နွံအညစ်၊ ဒိုက်သရော၊ မှော်တွေထဲက ရုန်းကန်ထွက်နိုင်အောင် ခွင့်လွှတ်တဲ့စိတ်နှင့် ရယ်ချင်တဲ့စိတ်ကသာ တွန်းဆောင်ပို့ပေး နိုင်ပါတယ်။ သလိုမဟုတ်ရင်တော့ ဆဲစာနှင့် မဲ့ရွဲ့ကဲ့ရဲ့စာသာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ သရော်စာအဖြစ် မရောက်နိုင်ပါဘူး။ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဦးကို ဦးတည်ပြီးရေးတဲ့ သရော်စာမျိုးဆိုရင် အဲသလို ခွင့်လွှတ်တဲ့စိတ်နှင့် ရယ်ချင်ရယ်တတ်တဲ့စိတ်ရှိဖို့ ပိုပြီးအရေးကြီး ပါတယ်။"[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ သရော်စာ ရေးဖွဲ့မည့် စာရေးသူအနေဖြင့် ခွင့်လွှတ်တတ်သည့်စိတ်နှင့် ရယ်သွမ်းသွေးတတ်သည့်စိတ်တို့ ထားရှိတတ်ရန် အထူးလိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

သရော်စာရေးသူတွင်ရှိရမည့် အရည်အသွေးများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆရာမကြီး လူထုဒေါ်အမာက–

> "သရုပ်မှန်ကို ဟာသနှောပြီး ပြောရတဲ့ သရော်စာဆိုတာ စာရေးဆရာ (၁၀)ယောက် ပေါ်ထွက်လို့ တစ်ယောက်ရေးတဲ့လူ မထွက်တတ်ပါဘူး။ သရော်စာဟာ စေတနာလည်းမှန်မှ၊ ပါရမီလည်း ရှိမှ၊ အကြားအမြင်ဗဟုသုတကလည်း အလွန်စုံလင်မှ လူ့ဘဝကို ချေးခါးအူမ သိမှတတ်မှ ကောင်းပါတယ်။"[၂]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ သရော်စာအဖွဲ့ကို ဖန်တီးရေးသူအနေဖြင့် သရော်စာ ရေးနည်းပညာကို သိရှိတတ်ကျွမ်းရမည်သာမက စေတနာ၊ ပါရမီနှင့်အတူ ကျယ်ပြန့်သော ဗဟုသုတနှင့် ဘဝအတွေ့အကြုံတို့ရှိရန်လည်း လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

၄။ သရော်စာနှင့် ဟာသရသ

ရသစာပေတွင် တွေ့ရှိရသော ဟာသရသနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆရာကြီးဇော်ဂျီက–

---

[၁] ခင်မျိုးချစ်၊ ၁၉၉၉၊ ၇၅–၇၆။

[၂] အမာ၊ ၁၉၇၆၊ ၃၄၃။

> "ရသစာပေမှ ရအပ်သော အသောသည် (ဝါ) ဟဿရသသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဟဿညာဏ်ရှိသူ၏ အသိအမြင်၌ အမြီးအမောက် မတည့်သော သဘောဖြစ်၍ ထိုသဘောကို ဖွဲ့ပြလိုက်သောအခါ အဖွဲ့၏အစွမ်းသတ္တိကြောင့် ပရိသတ် လွယ်လင့်တကူ ရယ်မော ပျော်ရွှင်၍ နှစ်သက်သာယာခြင်း ဖြစ်လိုက်သောစိတ် ဟူ၍ ဆိုချင်သည်။"[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရသစာပေအဖွဲ့များတွင် ဟဿရသ ပါဝင် ဖန်တီးထားသော အမျိုးအစားကို ပရိသတ်က နှစ်သက်သဘောကျတတ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

အဆိုပါ ဟဿရသပေးစွမ်းနိုင်သော ဟာသစာပေတွင်လည်း အမျိုးအစား ခွဲခြားနိုင်ကြောင်း ပညာရှင်များက ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြပါသည်။ ဆရာကြီးဇော်ဂျီက–

> "အမြီးအမောက်မတည့်သော သဘော၏ အခြေအမြစ်ကိုလိုက်၍ ပျော်ရွှင်မှုသက်သက်ကိုသာ ဖြစ်စေတတ်သော အသောသက်သက် (ဝါ) ဟဿရသသက်သက် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပျော်ရွှင်မှုကို သာမက ဘဝအသိကိုပါ ဖြစ်စေတတ်သော ဘဝအသော (ဝါ) ဘဝဟဿရသ ဟူ၍လည်းကောင်း ရှိတတ်သည် ဟူသော အချက် ဖြစ်သည်။"[၂]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ ထို့အတူ ဟာသဖြစ်တည်လာမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး–

> "အသောသက်သက်သည် သဒ္ဒါလင်္ကာရ၊ အတ္ထာလင်္ကာရ အခြေ အမြစ်မှ ဖြစ်ပေါ်တတ်၍ ဘဝအသိအသောသည် ဟာသညာဏ် ရှိသူ၏ ဘဝအသိအခြေအမြစ်မှ ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်ဟု ဆိုချင် သည်။"[၃]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ ဆရာကြီးတိုက်စိုးက–

> "ဟာသ၏သဘောသည် နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိမည်ဟု ကျွန်တော် ထင်မိ လေသည်။ တစ်မျိုးသည် ငှက်ပျောခွံကိုနင်းမိသူ၏ မတော်မတည့် အဖြစ်ကို မြင်ရာမှ ပေါ်လာသော ဟာသသက်သက် ဖြစ်သည်။

---

[၁] ဇော်ဂျီ၊ ၁၉၇၆၊ ၄၂၃။
[၂] ဇော်ဂျီ၊ ၁၉၇၆၊ ၄၂၃။
[၃] ဇော်ဂျီ၊ ၁၉၇၆၊ ၄၂၃။

> တစ်မျိုးသည် သံသရာမခင်တွယ်ပါဘူးဟု တဖွဖွပြောသော်လည်း မြေးကလေး၏နဖူးကို မနမ်းဘဲ မနေနိုင်သူ၏ မတော်မတည့် အဖြစ်ကို မြင်ရာမှ ဘဝအသိနှင့်ယှဉ်၍ ပေါ်လာသော ဟာသ ဖြစ်သည်။"[1]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ ဟာသစာပေအမျိုးအစားနှင့် ပတ်သက်သည့် အဆိုအမိန့်များအရ ဟာသစာပေတွင် ဟာသသက်သက်နှင့် ဘဝအသိပါသော ဟာသဟူ၍ (၂)မျိုး တွေ့ရှိရပြီး သရော်စာအဖွဲ့သည် ဘဝအသိပါသော ဟာသအမျိုးအစားမျိုးဖြစ်ကြောင်း ယူဆနိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် သရော်စာအဖွဲ့များနှင့် ပတ်သက်သည့် အဆိုအမိန့်များနှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များအရ 'သရော်စာ' ဟူသည် လူ့လောကအတွင်း ဖြစ်ပျက်လျက်ရှိသော မှန်ကန်ခြင်းနှင့် မမှန်ကန်ခြင်း၊ ရှင်းလင်းခြင်းနှင့် ရှုပ်ထွေးခြင်း၊ ချစ်ခြင်းနှင့် မုန်းခြင်း၊ ဓမ္မနှင့် အဓမ္မတို့အနက်မှ အမှန်ကိုမြင်တတ်ပြီး တင်ပြဖော်ထုတ်လိုသူ အချို့က ဝေဖန်သရော်သော စာအဖွဲ့မျိုးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ လောကကြီး၏ ချို့ယွင်းချက်များကို သရော်ပြောင်လှောင်လိုသောအခါ သရော်စာများကို ရေးဖွဲ့ကြသည်။ ရေးဖွဲ့သူများအနေဖြင့် စေတနာ၊ ပါရမီနှင့် ဘဝအတွေ့အကြုံများ ရှိရန်လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် 'သရော်စာ' ဟူသည် လူများ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် လူ့လောကစနစ်တို့၏ အပြုအမူ၊ အခြေအနေများကို စာရေးသူ၏စေတနာမေတ္တာ ပေါင်းစပ်လျက် ဟာသဉာဏ် ကွန့်မြူးစွာဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားသော သရော်ပြောင်လှောင် ဝေဖန်ရှုတ်ချသောအဖွဲ့ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၅။ မောင်ခိုင်မာကဗျာများမှ သရော်စာအဖွဲ့များ

သရော်စာအဖွဲ့ အမျိုးအစားခွဲခြားရာတွင် ဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်မျိုးချစ်[2] က အကြောင်းအရာအလိုက် အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း–

(က) လူဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို သရော်ခြင်း။

(ခ) လူတန်းစားတစ်ရပ်ရပ်ကို သရော်ခြင်း။

(ဂ) လူတို့၏ဓလေ့ထုံးစံအပြုအမူကို သရော်ခြင်း။

---

[1] တိုက်စိုး၊ ၁၉၈၀၊ ၃၅၁။

[2] ညိုမြနှင့် အများ၊ ၁၉၇၃၊ ၃၈။

ဟူ၍ ခွဲခြားထားပါသည်။ ထို့ပြင် လူတို့၏ဝေလေ့ထုံးစံအပြုအမူများကို သရော်ရာတွင် အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း–

(က) နိုင်ငံရေးသရော်စာ။

(ခ) လူမှုရေးသရော်စာ။

ဟူ၍ ခွဲခြားထားပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မောင်ခိုင်မာကဗျာများကိုလည်း အထက်ဖော်ပြပါ သရော်စာအဖွဲ့ အမျိုးအစားများအတိုင်း လေ့လာသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၅၊ ၁။ လူ့ဂုဏ်ရှိလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို သရော်ခြင်း

လူဂုဏ်ရှိလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို ရေးဖွဲ့ထားသော သရော်စာအမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ ထိုလူဂုဏ်ရှိလ်၏ ပျော့ကွက်၊ ညံ့ကွက်များကို ရေးဖွဲ့ပြလေ့ ရှိသည်။ 'လျှပ်တစ်ပြတ် မန္တလာ' ကဗျာတွင် ကုန်းဘောင်မင်းဆက်၏ နဝမမြောက်ဘုရင်ဖြစ်သူ ပုဂံမင်း (၁၈၄၇ မှ ၁၈၅၂ အထိ) အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး–

"နန်းမြေကနက်ကို
ထန်းရေတစ်ခွက်လောက်မျှ
ကြောင့်ကြမှုဘေး ဝေးခဲ့သူ
တိုင်းရေးပြည်မှု လျစ်လျူရှု
ပျော်မှုရွှင်မှု အားပြုသူ
မိဖုရားတွေနဲ့ အတူပျော်
ရက်လေးဆယ်ကျော် သကြ်န်ပွဲတဲ့
ဝှဲချီးကျင်းပ ပျော်လို့မဝသူ
နဝမမြောက် ကုန်းဘောင်ဆက်
ပုဂံမင်းလက်ထက် အခါပေါ့"[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ ပုဂံမင်းသည် ၁၈၄၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထီးနန်း တက်ခဲ့ပါသည်။ ပုဂံမင်းသည် နိုင်ငံ့အရေးထက် ပျော်ရွှင်မှုကိုသာ အလေးထား ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ အတာသဘင် မင်းပွဲတော်ကိုလည်း လစဉ်မပြတ် ကျင်းပ

[၁] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၁၃၉။

ဆောင်ရွက်လေ့ ရှိသည်။[၁] ပုဂံမင်းလက်ထက်တွင်ပင် ဒုတိယအကြိမ် အင်္ဂလိပ်–မြန်မာ စစ်ပွဲ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြန်သည်။ အရည်အချင်းမရှိသော ဘုရင်တစ်ပါးကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ဆိုးရွားသောအခြေအနေကို တွေ့ကြုံခဲ့ရသည့်အတွက် ပုဂံမင်းကို သရော်လှောင်ပြောင် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ကဗျာရေးသူသည် တိုက်ရိုက်သရော်နည်းကို အသုံးပြုထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ပုဂံမင်းသည် တိုင်းပြည်ကိုတန်ဖိုးမထား၊ ပြည်သူကိုအလေးမထားသည့် ပုဂံမင်း၏ပေါ့လျော့သည့်အဖြစ်ကို ထင်ရှားလာစေသည်။ 'နန်းမြေကနက်ကို ထန်းရေ တစ်ခွက်လောက်မျှ ကြောင့်ကြမှုဘေးဝေးခဲ့သူ' ဟူသော အဖွဲ့အရ ပုဂံမင်း၏ ပေါ့လျော့သော၊ အသောက်အစားမက်သော အကျင့်စရိုက်တို့မှာလည်း ပို၍ထင်ရှား လာစေသည်။ 'ကြောင့်ကြမှုဘေး ဝေးခဲ့သူ'၊ 'ပျော်မှုရွှင်မှု အားပြုသူ'၊ 'ဗိုချီးကျင်းပ ပျော်လို့မဝသူ' ဟူ၍ **အလွန်ပုံကြီးချဲ့၍သရော်ဟန်** အသုံးပြုရေးသားထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပုဂံမင်း၏ အုပ်ချုပ်မှုညံ့ဖျင်းသော အရည်အချင်း နှင့် အပျော်အပါးမက်တတ်ခြင်း စသည့် လူ့ဂုဏ်ဆိုင်ရာ အားနည်းချက်၊ ပျော့ကွက် များမှာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားခဲ့ပါသည်။

'ရှင်မွေ့နွန်းကို ပြောလိုက်ပါ' ကဗျာတွင် ပေါ်တူဂီလူမျိုး ဒီဗရစ်တို (ခေါ်) ငဇင်ကာ အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး–

"ရခိုင်ဘုရင် မင်းရာဇာကြီးက
၁၅၉၅ ခုနှစ်မှာ
ကြေးစားစစ်သည် အဖြစ်ခေါ်ယူ
ပေါ်တူဂီလူမျိုး
ဒီဗရစ်တို ဆိုသူဟာ
စစ်မှန်ယိုထောင်လွှားလို့
နယ်စားပယ်စား
သန်လျင်ရဲ့ မင်းတစ်ပါးပေါ့"[၂]

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ၁၆၀၄ ခုနှစ် ဝန်းကျင်ခန့်တွင် ရခိုင်ဘုရင်သည် ဒီဗရစ်တိုကို သင်္ဘောသုံးစင်း လွန်းကြင်တစ်ရာကျော်နှင့် လူနှစ်ထောင်ခန့်ဖြင့် သန်လျင်တွင် အခိုင်အမာ နေစေသည်။ ဒီဗရစ်တိုသည် သန်လျင်သို့ရောက်သောအခါ မြို့ပြ၊ ကျုံး၊

---

[၁] မောင်မောင်တင်၊ ၂၀၀၄၊ ဖ၅၊ ၇၀။ ၇၄။
[၂] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၁၇၀။

မြောင်းတို့ကို အခိုင်အမာပြုလျက် သဘော်သား၊ ကုန်သည်များကို ဖြားယောင်းခေါ်ယူရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှု ပြုနေသည်။ တောင်ငူဘုရင်သို့ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ဆက်သခြင်း မပြုခဲ့ပေ။[၁] ဒီဗရစ်တိုသည် ၁၆၁၂ ခုနှစ်တွင် တောင်ငူသို့ ရေကြောင်း၊ ကြည်းကြောင်းဖြင့် ချီတက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး တောင်ငူမြို့ကို ဖျက်ဆီးသိမ်းပိုက်လျက် တောင်ငူဘုရင်ကို ကိုယ်လုပ်တော်များနှင့်အတူ သန်လျင်သို့ ဖမ်းယူခဲ့လေသည်။[၂] ဒီဗရစ်တို (ခေါ်) ငဇင်ကာသည် ရခိုင်ဘုရင်၏သစ္စာခံအဖြစ် သန်လျင်မြို့တွင်အခြေပြုလျက် အနီးအနားဒေသများကို စစ်ပြုကျူးကျော်လျက် ရှိခဲ့သည်။ ရခိုင်သားတို့၏ရိုးသားမှုအပေါ် အမြတ်ထုတ်၍ ကြေးစားစစ်သားတို့မင်း ဖြစ်သည့်အဖြစ်ကို သရော်၍ရေးဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ စစ်မက်ပြုရန်ကိုသာ လိုလားတောင့်တနေသော ဒီဗရစ်တိုကို ကဗျာရေးသူသည် တိုက်ရိုက်သရော်နည်းဖြင့် သရော်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဒီဗရစ်တို၏အပြုအမူကို 'စစ်မုန်ယိုထောင်လွှားလို့' ဟူ၍ စစ်ပွဲများကိုသာ လိုလားတောင့်တနေသည့် တိုက်ဆင်တစ်ကောင်၏ မုန်ယိုပုံနှင့် **တင်စား၍ သရော်ဟန်** အသုံးပြု ရေးသားထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒီဗရစ်တို၏ စစ်ပြုရန်လိုတတ်သော လူဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ အစွန်းရောက်မှုမှာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားခဲ့ပါသည်။

၅၊ ၂။ လူတန်းစားတစ်ရပ်ရပ်ကိုသရော်ခြင်း

လူတစ်စု (သို့မဟုတ်) လူတန်းစားတစ်ရပ်အကြောင်းကို ရေးဖွဲ့ထားသော သရော်စာအမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ 'လက်ဖက်ရည်ငှက်များရဲ့ညနေ' ကဗျာတွင် ကိုယ်ပိုင်မော်တော်ယာဉ်မစီးနိုင်သည့် လူတစ်စု (သို့) လူတန်းစား တစ်ရပ်၏အဖြစ်ကို–

"ကော်ရိုနာ – ဗင်
ပတ်ဗလစ်ကာ ဆန်နီ
မစ်ဆူဘီရှီ ကာနီယာ
လိုချင်တာ အမြန်ဆုံးဖြတ်
အရှေ့မြောက် နယ်စပ်ဂယက်ကြောင့်
ဒီမှာ ကားဈေးတွေ တက်နေတယ်
အိပ်မက်က လန့်နိုးရင်တော့

---

[၁] မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊ ၂၀၀၈၊ ၆၂၅။
[၂] မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊ ၂၀၀၈၊ ၆၅၈။

ရှင်မရယ် . . .

တစ်ကျပ်ကားတိုးပြီး ပြန်ကြမယ်"[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ အဆိုပါကဗျာသည် ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ရေးသားခဲ့သော ကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်သည်။

ကဗျာတွင် ငွေကြေးချမ်းသာမှုမရှိသည့် လူတစ်စု၏ အဖြစ်အပျက်များကို သရုပ်ဖော်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ မိမိမှာ ငွေကြေးတတ်နိုင်မှုမရှိသဖြင့် ကိုယ်ပိုင်ကား စီးနိုင်ဖို့ အိပ်မက်တွင်သာ စိတ်ကူးယဉ်နေရပြီး တကယ့်လက်တွေ့တွင်မူ အခပေး လိုင်းကားကိုသာ စီးနင်းအသုံးပြုနေရသည့် အဖြစ်ကို 'ကော်ရိုနာ–ဗင်၊ ပတ်ဇလစ်ကာ၊ ဆန်နီ၊ မစ်ဆူဘီရှီ ကာနီယာ၊ လိုချင်တာ အမြန်ဆုံးဖြတ်' ဟူသည့် လှည့်ကွက်ကလေးများ အသုံးပြု ရေးဖွဲ့သွားသည်။ ဤသို့သော လူတစ်စု၏ဖြစ်ရပ်ကို ကဗျာရေးသူသည် တိုက်ရိုက်သရော်နည်းဖြင့် သရော်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ စိတ်ကူးယဉ်ခွင့်သာရှိနေသော အဖြစ်ကို 'အိပ်မက်က လန့်နိုးရင်တော့' ဟူ၍ **အလွန်သေးသိမ်အောင်ပြု၍သရော်ဟန်** အသုံးပြုရေးသားထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူတစ်စု (သို့မဟုတ်) လူတန်းစားတစ်ရပ်၏ လိုအပ်ဆန္ဒ မပြည့်ဝသည့် အခြေအနေတစ်ခုကို ပေါ်လွင်ထင်ရှား စေပါသည်။

'အိမ်' ကဗျာတွင် ကိုယ်ပိုင်အိမ်မရှိသောလူတစ်စု (သို့) လူတန်းစားတစ်ရပ်၏ အဖြစ်ကို–

"အိမ်ရှင် အိမ်ငှား ပြဿနာ

စဘော်ငွေ ပြဿနာ

အိမ်လခ ပြဿနာ

ရေပြဿနာ မီးပြဿနာ

ဓာတ်ကြိုးလေးပါး ဈေးစကားပြော

ကြေးများသော ပြဿနာ

နွေကမ္ဘာမှာ မြေတစ်ဖျာလောက်

နေစရာပျောက်တဲ့ ပြဿနာ

---

[၁] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၁၇၀။

မတတ်သာလို့ လူလာဖြစ်

ဟို ... ကျောက်ခေတ်လူသားကို

သူ အားကျနေတာ ကြာပြီလေ”[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ အဆိုပါကဗျာသည် ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ရေးသားခဲ့သော ကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာတွင် အိမ်နှင့်ပတ်သက်သည့် အခြေအနေ၊ အဖြစ်အပျက်တို့ကို ခေတ်နှင့်လျော်ညီစွာ အသေးစိတ်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဘဝအတွက် ပင်ပန်းလှုပ်ရှားရုန်းကန်နေရသော၊ နေရေးအတွက် ပူပင်သောကများနေရသည့် အခြေခံလူတန်းစားတို့၏ ဘဝအမောများကို ‘အိပ်မက်ထဲမှာ အိမ်များစွာ’ ဟူ၍ အိပ်မက်ထဲမှ ဗိသုကာပုံစံစုံလင်သောအိမ်များစွာကို ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ နန်းတော်များ၊ အိမ်များ များပြားစွာရှိသော်လည်း ကိုယ်ပိုင်အိမ်တစ်လုံးမျှပင် မရှိသူအတွက် ကြုံတွေ့ရမည့်ဒုက္ခများကို တိုက်ရိုက်သရော်နည်းဖြင့် သရော်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဘဝအတွက် ရုန်းကန်ရင်း မစွမ်းဆောင်နိုင်တော့သည့်အဆုံး ခြေကုန်လက်ပန်းကျခဲ့ရသည့် လူသားတို့၏သဘော၊ အခြေခံလူတန်းစားတို့၏ဘဝသရုပ်ကို ‘ဟို ... ကျောက်ခေတ်လူသားကို သူ အားကျနေတာ ကြာပြီလေ” ဟူ၍ **စောင်းပါးရိပ်ခြည်သရော်ဟန်** အသုံးပြုရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူတစ်စု (သို့မဟုတ်) လူတန်းစားတစ်ရပ်၏ ကြုံတွေ့နေရသော ဒုက္ခအခြေအနေများကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေပါသည်။

၅၊ ၃။ လူတို့၏ဓလေ့ထုံးစံအပြုအမူကို သရော်ခြင်း

လူတို့၏အပြုအမူ၊ ဓလေ့ထုံးစံများအကြောင်းကို ရေးဖွဲ့ထားသော သရော်စာအမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ ‘ရွှေစည်းခုံ ခြေတော်ရင်းဆီက’ ကဗျာတွင် ပုဂံရှေးဟောင်းဘုရားများရှိရာ နယ်မြေနှင့်ပတ်သက်ပြီး–

“ပုဂံဘုရင် နော်ရထာကြောင့်

ဒေါ်လာနဲ့ ဘော်ဒါ

အဖျော်ယမကာနဲ့ ဗွီဒီယို

စိုပြေ အိုကေနေတဲ့ ပုဂံ

အနိရုဒ္ဓ ဒေဝဘွဲ့ခံ

---

[၁] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၂၃။

ပုဂံပြည့်ရှင် နော်ရထာသာ

မတော်တဆ ပြန်ရှင်လို့

သူ့ပုဂံကို

အခုတစ်ဖန် ပြန်မြင်မိလျှင်”[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ အဆိုပါကဗျာသည် ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ရေးသားခဲ့သော ကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသည်။ ပုဂံမြို့ဟောင်းသည် ကြည်နူးစရာ၊ ကြည်ညိုစရာတို့ဖြင့် ပြည့်စုံနေသော ရှေးဟောင်းမြို့တော် ဖြစ်ပါသည်။ သပ္ပာယ်လှသော ဘုရားပုထိုးများစွာဖြင့် လှပတင့်တယ်နေသော ပုဂံမြို့ကို တည်ဆောက်ခဲ့သော ရှေးပုဂံသူ၊ ပုဂံသားတို့၏စိတ်ဓာတ်သည်ကား ချီးကျူးမဆုံးနိုင် ဖြစ်ရသည်။ သို့သော် နိုင်ငံခြားသားခရီးသွားများကြောင့် ရှေးဟောင်းပုဂံမြို့တော်၏အခြေအနေမှာ စိုးရိမ်ဖွယ် ဖြစ်လာပါသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေများကို ကဗျာဆရာက အကျယ်တဝင့် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ နိုင်ငံခြားသားခရီးသွားများကို ပုဂံမြို့၏အလှအပများနှင့် ဆွဲဆောင်ပြီး ငွေရှာနေပုံကို သွယ်ဝိုက်သရော်နည်းဖြင့် သရော်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ရှေးဟောင်းပုဂံမြို့ဖြင့် စီးပွားရှာနေသည့် မျက်မှောက်ခေတ်လူတို့၏ အပြုအမူကို ‘ပုဂံပြည့်ရှင် နော်ရထာသာ၊ မတော်တဆ ပြန်ရှင်လို့၊ သူ့ပုဂံကို၊ အခုတစ်ဖန် ပြန်မြင်မိလျှင်” ဟူ၍ **အလွန်ပုံကြီးချဲ့၍သရော်ဟန်** အသုံးပြုရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မျက်မှောက်ခေတ်လူတို့၏ မိမိလူမျိုး ယဉ်ကျေးမှုထက် ငွေရှာရန်အတွက်သာ အလေးထားနေသော အမြီးအမောက်မတည့်သည့် အပြုအမူတို့ကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေပါသည်။

“ရွှေဘုံသာနိဒါန်း” ကဗျာတွင် အတ္တနှင့် လောဘသားတို့၏ အပြုအမူကို–

“ရွှေပေါက်ဈေးကို နားစွင့်

ဘာကြောင့် ဈေးမြင့်သွားတာလဲလို့

ရေခဲရေသည်လေးကို စုံစမ်းတော့

ရွှေဘုံသာလမ်းမှာ ...

မီးပျက်သွားလို့ပါ ... တဲ့

သူနေတဲ့ ရပ်ကွက်မှာလည်း

---

[၁] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၁၀။

မနေ့မနက်တုန်းက

ဘဲဥတစ်လုံး ငါးကျပ်

သည်နေ့မနက်တော့ ငါးကျပ်ခွဲ

ဩော် ဒါလည်း မီးပျက်သွားလို့ ဖြစ်မှာပါ

ခေတ်သစ်စီးပွားရေးအမြင်ကို

ရေသည်လေးက သင်ပြလို့

အခုမှ ဘဝင်ကျသွားတယ် ရှင်မရေ ...

မီးမပျက်စေနဲ့ ကြားလား ...”[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ အဆိုပါကဗျာသည် ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ရေးသားခဲ့သော ကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသည်။ လောကတွင် အတ္တနှင့် လောဘသားတို့၏ အတောမသတ်နိုင်တဲ့ စိတ်သည် ကမ္ဘာကြီးငြိမ်းချမ်းသာယာရေးအတွက် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်နေသည်။ ကြီးပွားချမ်းသာရေးကို လက်ဝါးကြီးအုပ်လိုသော စိတ်ဓာတ်များကြောင့် မေတ္တာတရားပျက်ပြားနေရသည်။ လောဘသားတို့သည် ခေတ်ကာလအလျောက် ဖြစ်ပျက်တတ်သော အခြင်းအရာတစ်ခုကို အကြောင်းပြုပြီး ကိုယ်ကျိုးစီးပွားရှာတတ်ကြသည်။ မတော်လောဘထားတတ်ကြသည်။ ထိုသို့သော လူ့သဘာဝအပြုအမူကို ကဗျာဆရာက အသေးစိတ် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ အတ္တကြီးမားသည့် လောဘသားတို့၏ ခေတ်ကာလနှင့်အညီ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားရှာတတ်ပုံကို တိုက်ရိုက်သရော်နည်းဖြင့် သရော်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ခေတ်အခြေအနေနှင့်အညီ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားရှာတတ်သည့် လောဘသားတို့၏ အပြုအမူကို ‘ဩော် ဒါလည်း မီးပျက်သွားလို့ ဖြစ်မှာပါ’ ဟူ၍ **စောင်းပါးရိပ်ခြည်သရော်ဟန်** အသုံးပြုရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် လောကတွင်းရှိ အတ္တကြီးမားသည့် လောဘသားတို့၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက်သာ ကြည့်တတ်သည့် အပြုအမူကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေပါသည်။

‘မိုးခိုတဲ့ ကုလားအုတ် ပုံပြင်’ ကဗျာတွင် အိမ်ရှင်နှင့် မိုးခိုသူ ကုလားအုတ်တို့၏ ပုံပြင်ကို–

“**မိုးခိုသူ** ... ဟိုဘက်ဖယ်ပါ

မိုးပက်လာလို့၊ ညင်သာနွေးထွေး

---

[၁] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၁၁၀။

ခြေထောက်လေး ဝင်ပါရစေ။

အိမ်ရှင် ... လာပါမိတ်ဆွေ

ခြေတစ်ထွာလောက်၊ မနင်းငေါက်ပါ

သင့်ခြေထောက်သာ ဝင်ခဲ့ပါ။

မိုးခိုသူ ... သွားလော့ အိမ်ရှင်

အိမ်အပြင် ...

အသင် အခုထွက်၊ သင့်ပိုင်နက်မှာ

သင့်တွက်နေရာ၊ မရှိပါပြီ

ငါသာစင်စစ်

အိမ်ရှင်ဖြစ်ပြီ ... တဲ့။”[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ လူ့လောကသဘာဝတွင် အားနာတတ်သူနှင့် အားမနာတတ်သူ၊ အခွင့်အရေးပေးတတ်သူနှင့် ရရှိသောအခွင့်အရေးထက် ပိုပြီးယူတတ်သူ စသည့် အပြုအမူများ ရှိနေသည်။ အချို့သောလူတို့သည် မိမိတွင်ရှိနေသော အခြေအနေတစ်ရပ်ကို တစ်ပါးသူအတွက်လည်း အသုံးချပေးတတ်သည်။ အချို့သောလူတို့မှာမူ သူတစ်ပါး၏ပိုင်ဆိုင်မှုအခြေအနေကို မိမိကိုယ်ပိုင်အခြေအနေ ဖြစ်စေရေးအတွက် တစ်စတစ်စမှသည် အလုံးစုံပိုင်ဆိုင်ရရှိနိုင်ရေး ကြိုးပမ်းတတ်သည်။ ထိုသို့သော လူ့လောကအခြေအနေကို ဖော်ညွှန်းပြသသော မိုးခိုသောကုလားအုတ်ပုံပြင်ကို ကဗျာဆရာက ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ မိမိအတွက်သာ ကြည့်တတ်ပြီး သူတစ်ပါးအတွက် ထည့်သွင်းမစဉ်းစားတတ်သော လူ့လောကအပြုအမူကို သွယ်ဝိုက်သရော်နည်းဖြင့် သရော်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ သူတစ်ပါးပိုင်ဆိုင်မှုကို မိမိ၏ပိုင်ဆိုင်မှုအဖြစ် မတရားကြိုးပမ်းတတ်သည့် လူ့လောကအပြုအမူကို ‘အသင် အခုထွက်၊ သင့် ပိုင်နက်မှာ သင့်တွက်နေရာ၊ မရှိပါပြီ’ ဟူ၍ **စောင်းပါးရိပ်ခြည်သရော်ဟန်** အသုံးပြု ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူ့လောကရှိ သူတစ်ပါးအပေါ် အခွင့်အရေးယူတတ်သည့် အပြုအမူကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေပါသည်။

---

[၁] ခိုင်မာ၊ ၂၀၁၅၊ ၇၁။

၅၊ ၄။ နိုင်ငံရေးသရော်စာ

လူတို့၏အပြုအမူ၊ ဓလေ့ထုံးစံများအကြောင်းကို ရေးဖွဲ့ထားသော သရော်စာ အမျိုးအစားအနက်မှ တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ခေတ်ကာလတစ်ခုအတွင်းရှိ နိုင်ငံရေး အခြေအနေကို သရော်သည့်အမျိုးအစား ဖြစ်ပါသည်။ 'ဩဂုတ်လ မိုးကောင်းကင် အောက်မှ' ကဗျာတွင် နိုင်ငံရေးသမားများကို–

"ကမ္ဘာ့သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ
ပဒိုင်းသီးစားထားတဲ့ လူ
မြေခွေးနှလုံးသားနဲ့ လူ
လူ့သွေးနဲ့ ယဇ်နတ်ကိုးသူ
မျိုးဆက်သစ်ကို ခြွေသူ
မျက်ကန်းတစ္ဆေမကြောက်သူ
သေမင်းခံတွင်းကို ဖန်တီးသူဟာ"[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအချို့တွင် နိုင်ငံရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် အခြေအနေများမှာ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် အလျှော့မပေးစတမ်း တင်းမာလျက် ရှိကြပါသည်။ နိုင်ငံရေးပြဿနာများ တစ်စထက်တစ်စ ကြီးထွားလာသည်မှာ လူများ ကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သောလူများကို ကဗျာဆရာက သွယ်ဝိုက်သရော်နည်းဖြင့် **အနက်ခွစကားသုံး၍သရော်ဟန်** အသုံးပြုရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

ထိုကဗျာတွင်ပင် စစ်မက်ဖြစ်ပွားရေးကိုသာ ကြိုးပမ်းနေပုံကို–

"စစ်လိုလားသူ လူတစ်စုဘက်က
သူ့ထက်ငါ လုယက်ပြီး
အဏုမြူလက်နက် ပြပွဲကြီးကို
ဈေးကွက်စီးပွားရေးတစ်ရပ်လို
စူပါမတ်ကက်ထဲမှာ ခင်းကျင်းပြသဖို့
အတင်းအဓမ္မ ကြိုးစားနေကြတယ်

[၁] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၂၄၉။

ကြောက်မက်ဖွယ် အိပ်မက်ဆိုးကြီးတစ်ခု

ဘယ်သူ့ဆီက လက်ဆောင်ရခဲ့သလဲ"[၁]

ဟူ၍ ရေးသားသရော်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ နိုင်ငံအချင်းချင်း ပြဿနာတစ်စုံတစ်ရာ ဖြစ်ပေါ်လာပါက အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းထက် စစ်မက်ဖြစ်ပွားရေးကိုသာ ဦးတည်နေတတ်ကြသည်။ မိမိနိုင်ငံ၏ စစ်အင်အားတောင့်တင်းမှုနှင့် စစ်လက်နက်များ ဆန်းသစ်မှုတို့ကို ခြိမ်းခြောက်ပြသလိုကြသည်။ စစ်မက်ကို ရှောင်ရှားခြင်းထက် စစ်မက်ကိုလိုလားသူတို့၏ ကြိုးပမ်းမှုကသာ အောင်မြင်နေတတ်သည်။ ထိုသို့သော နိုင်ငံရေးအခြေအနေများကို ကဗျာဆရာက တိုက်ရိုက်သရော်နည်းဖြင့် သရော်ရေးဖွဲ့ ထားပါသည်။ စစ်မက်ဖြစ်ပွားရေးကိုသာ ကြိုးပမ်းနေပုံကို 'အဏုမြူလက်နက် ပြပွဲကြီးကို'၊ 'ဈေးကွက်စီးပွားရေးတစ်ရပ်လို'၊ 'စူပါမတ်ကက်ထဲမှာ ခင်းကျင်းပြသဖို့' စသည်ဖြင့် 'ပြပွဲကြီး၊ ဈေးကွက်စီးပွားရေး၊ စူပါမတ်ကတ်'ဟူ၍ အခြေအနေနှင့် မလျော်ညီသော မတော်မတည့်စကားလုံးများကို **မအပ်စပ်သောအတွဲအဖက်များ တွဲဖက်၍သရော်ဟန်** အသုံးပြုရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ထိုကဗျာတွင်ပင် စစ်မက်ဖြစ်ပွားခြင်း၏အကျိုးရလဒ်ကို–

"ပါပဂြိုဟ်သားတွေရဲ့ သနင်း

ယမမင်းကြီးအတွက်တော့

အမှတ်တရလက်ဆောင်ပေါ့ကွယ်"[၂]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ နိုင်ငံအချင်းချင်းဖြစ်ပေါ်လာသော ပြဿနာများကို စစ်မကဖြစ်ပွားလျက် ဖြေရှင်းမည်ဆိုပါက ရရှိမည့်အကျိုးရလဒ်မှာ သေကြေ ပျက်စီးခြင်းသာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် စစ်မက်ဖြစ်ပွားခြင်း၏ အကျိုးရလဒ်ကို 'ယမမင်းအတွက် အမှတ်တရလက်ဆောင်' ဟူ၍ သွယ်ဝိုက်သရော်နည်းဖြင့် **တင်စား၍ သရော်ဟန်** အသုံးပြုရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

၅.၅။ လူမှုရေးသရော်စာ

လူတို့၏အပြုအမူ၊ ဓလေ့ထုံးစံများအကြောင်းကို ရေးဖွဲ့ထားသော သရော်စာ အမျိုးအစားအနက်မှ တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ခေတ်ကာလတစ်ခုအတွင်းရှိ လူမှုရေးဆိုင်ရာ

---

[၁] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၂၆၁။

[၂] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၂၆၂။

အခြေအနေကို သရော်သည့်အမျိုးအစား ဖြစ်ပါသည်။ 'ရှင်မွေ့နွန်းကို ပြောလိုက်ပါ' ကဗျာတွင် ခေတ်ကာလအလျောက် စီးပွားရေးအခြေအနေတစ်ခုကို–

"သန်လျင် ကျောက်တန်း

ခရမ်း သုံးခွ မြို့အနှံ့

ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေး အသံဗလံ

တံတားသစ်ကြီးပေါ်မှာ ညံသွားတော့

ဆန်ဈေး သံဈေးတွေလှုပ်

ကြက်ဈေး ဝက်ဈေးတွေလှုပ်

နွားဈေး စပါးဈေးတွေလှုပ်

အိမ်ဈေး မြေဈေးတွေ လှုပ်ခဲ့"[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ တရုတ်–မြန်မာ ချစ်ကြည်ရေးအစီအစဉ်ဖြင့် ဆောက်လုပ်ခဲ့သော ရန်ကုန်သန်လျင်တံတားကြီးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရေးသားထားသော ကဗျာဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာတွင် သန်လျင်မြို့အကြောင်းကို ရေးသမိုင်းမှ အစပြုရေးသားထားပါသည်။ တံတားသစ်ကြီးတည်ဆောက်ပြီးသည်နှင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒေသဆိုင်ရာလူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့်အတူ ပေါ်ပေါက်လာသည့် စီးပွားရေးအခြေအနေကို ရေးသားသရော်ထားပါသည်။ ဒေသအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကြောင့် ကုန်ဈေးနှုန်းထားများ မြင့်တက်လာသည်ကို ကဗျာဆရာက **တိုက်ရိုက်သရော်နည်း** ဖြင့် သရော်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ လောဘသား စီးပွားရေးသမားတို့၏ ဈေးကစားနေပုံကို 'ဆန်ဈေး သံဈေးတွေလှုပ်'၊ 'ကြက်ဈေး ဝက်ဈေးတွေလှုပ်'၊ 'နွားဈေး စပါးဈေးတွေလှုပ်' စသည်ဖြင့် တိုက်ရိုက်သရော်ဟန် အသုံးပြုရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

'က ကာ ကား' ကဗျာတွင် မော်တော်ယာဉ်များ၏ မရှိမဖြစ်လိုအပ်မှုကို–

"***အသားပါသလား***

ငါးပါသလား ဆိုတဲ့

ဟိုတစ်ချိန်တုန်းက

ပထမတန်းမှာ

[၁] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၁၇၃။

ပြင္ဘာန်းခဲ့တဲ့ဖတ်စာကို

အရပ်တကာမှ တကြော်ကြော်

ကလေးတွေရဲ့အော်သံများ

ဒေါ်လာပါသလား

ကားပါသလား တဲ့”[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ အဆိုပါကဗျာကို ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ကဗျာရေးသားစဉ်ကာလတွင် လူ့ဘောင်လောကအတွင်း မော်တော်ယာဉ်၏အခန်း ကဏ္ဍမှာ အလွန်ပင်အရေးပါနေသည့် အခြေအနေ ဖြစ်နေပါသည်။ ကဗျာတွင် မော်တော်ယာဉ်မပေါ်ပေါက်မီအချိန်က အစပြုလျက် ပေါ်ပေါက်လာပုံအဆင့်ဆင့်တို့ မှသည် မျက်မှောက်ခေတ်ကာလ မော်တော်ယာဉ်၏အရေးပါပုံတို့အထိ ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် ရေးသားထားပါသည်။ ထိုသို့ မော်တော်ယာဉ်၏ မရှိမဖြစ်လိုအပ်လာသော ခေတ်အခြေအနေကို ကဗျာဆရာသည် တိုက်ရိုက်သရော်နည်းဖြင့် သရော်ရေးဖွဲ့ ထားပါသည်။ မော်တော်ယာဉ်လိုအပ်ပုံကို ‘ကလေးတွေရဲ့ အော်သံများ၊ ဒေါ်လာ ပါသလား၊ ကားပါသလားတဲ့’ ဟူ၍ တိုက်ရိုက်သရော်ဟန် အသုံးပြု ရေးသား ထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ကဗျာဆရာ မောင်ခိုင်မာသည် ကိုယ်တွေ့အတွေ့အကြုံများ၊ စာတွေ့အတွေ့အကြုံ များကို အခြေခံလျက် ကဗျာများကို ရေးဖွဲ့ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါကဗျာများသည် ခေတ်ကာလအလျောက် ပေါ်ပေါက်နေသော အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို ဖော်ညွှန်းပြသ နေပါသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေအရပ်ရပ်တို့ကို သရော်စာအဖွဲ့ဟန်ဖြင့် ရေးသား ထားသည်များကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ကဗျာပါ အကြောင်းအရာများမှာ ဆန်းသစ် လှသည်မဟုတ်ဘဲ လူ့လောကသဘာဝတွင် တွေ့မြင်ကြားသိနေရသည့် အဖြစ်အပျက် များသာဖြစ်သော်လည်း စာဖတ်သူများ၏နှလုံးသားတွင် ထိရှမိစေသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ရသည်မှာ ကဗျာဆရာ မောင်ခိုင်မာ၏ အရေးအဖွဲ့ပိုင်းစွမ်းရည်ကြောင့်ဟု ဆိုနိုင် ပါသည်။ ထိုစွမ်းရည်တွင် သရော်စာအဖွဲ့များလည်း ပါဝင်နေပါသည်။

---

[၁] ခိုင်မာ၊ ၁၉၉၇၊ ၁၉၇။

ကဗျာဆရာ မောင်ခိုင်မာ၏ သရော်စာအဖွဲ့များကို လေ့လာသောအခါတွင် ကဗျာဆရာ တွေ့မြင်ကြားသိရသည့် အမြီးအမောက်မတည့်သော အခြေအနေများကို စာဖတ်သူတို့ သိမြင်လာစေရန် ရေးဖွဲ့ထားနိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ကဗျာဆရာသည် အမှန်တရားကိုပြသကဲ့သို့ စာဖတ်သူကိုလည်း အမှန်တရားကို သိမြင်လျက် ခံစားမိစေရန် ဖန်တီးထားနိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရသည်မှာလည်း ကဗျာဆရာ၏ စေတနာမှန်ခြင်းနှင့် မေတ္တာတရားရှိခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။

ကဗျာဆရာ မောင်ခိုင်မာ၏ သရော်စာအဖွဲ့များ ဖန်တီးမှုအတတ်ပညာကို လေ့လာသောအခါတွင် တင်ပြလိုသော အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ရေးဟန်များဖြင့်သာ အများဆုံး အသုံးပြုသွားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ စာဖတ်သူအတွက် နှစ်သက်မှုရသ ရရှိစေရေး တင်ပြရာတွင်လည်း ဘဝအာနိသင်ရှိသော နှစ်သက်မှုရသ ပေးစွမ်းနိုင်ရန် အားထုတ်ရေးဖွဲ့ထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဖန်တီးထားသော အထေ့အသော့များသည် အကြောင်းအရာနှင့်လိုက်ဖက်ညီသကဲ့သို့ အလေးအပေါ့လည်း မျှတကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ထို့ကြောင့် ကဗျာဆရာ မောင်ခိုင်မာ၏ကဗျာများတွင် တွေ့ရသော သရော်စာအဖွဲ့များသည် စာဖတ်သူတို့အနေဖြင့် ဘဝ၏အကောင်းအဆိုး၊ လောကခံတရား၏ အတက်အကျတို့ကို သည်းခံနိုင်စွမ်း၊ ဆင်ခြင်သတိပြုနိုင်စွမ်းရှိအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆမိပါသည်။ ထို့အတူ ကဗျာဆရာ မောင်ခိုင်မာ တင်ပြလိုသော အကြောင်းအရာများကို စာဖတ်သူ၏စိတ်တွင် ရွှင်ပြုံးနှစ်သက်မှုနှင့်အတူ ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာစေနိုင်သည်ဟုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် ကဗျာဆရာ မောင်ခိုင်မာ၏ ကဗျာအချို့တွင်ပါဝင်သော သရော်စာအဖွဲ့များကို ရွေးချယ်ကောက်နုတ်ပြီး လေ့လာသုတေသနပြုထားခြင်းဖြစ်ရာ သရော်စာဖွဲ့နည်း အမျိုးအစားစုံလင်စွာ လေ့လာနိုင်ခြင်း မရှိသေးကြောင်းနှင့် သုတေသန ထပ်မံပြုလုပ်နိုင်ပါကလည်း ကဗျာဆရာ မောင်ခိုင်မာ၏ သရော်စာဖွဲ့နည်းဖွဲ့ဟန် အမျိုးမျိုးတို့ကို ထပ်မံတွေ့ရှိနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ခင်မျိုးချစ်။ (၁၉၉၉)။ ***ကိုင်းပြောလိုက်စမ်းမယ် သောင်းပြောင်းထွေလာ***။ ရန်ကုန်မြို့၊ ဗွီအိုအေပုံနှိပ်တိုက်။

ခိုင်မာ၊ မောင်။ (၁၉၉၇)။ ***ရှင်မရေ ...***။ ရန်ကုန်မြို့၊ တောက်တောက်ဝင်းပုံနှိပ်တိုက်။

ခိုင်မာ၊ မောင်။ (၂၀၁၅)။ ***ကဗျာပေါင်းချုပ်***။ ရန်ကုန်မြို့၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

ဇော်ဂျီ။ (၁၉၇၆)။ ***ရသစာပေအဖွင့်နှင့် နိဒါန်း***။ ရန်ကုန်မြို့၊ ဝေလွင်လွင်အော့ဖ်ဆက်ပုံနှိပ်တိုက်။

ညိုမြ နှင့် အများ။ (၁၉၇၃)။ **'ဟာသစာပေနိဒါန်း'**၊ ***ဟာသစာပေ***။ ရန်ကုန်မြို့၊ စာပေဗိမာန်။

မောင်မောင်တင်၊ ဦး။ (၂၀၀၄)။ ***ကုန်းဘောင်ခေတ်မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊ တတိယတွဲ။ စတုတ္ထအကြိမ်***။ ရန်ကုန်မြို့၊ ရာပြည့်အော့ဖ်ဆက်။

မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ အတွဲ(၄)။ (၁၉၈၀)။ ရန်ကုန်မြို့၊ ဖိုတိုလစ်သိုပုံနှိပ်တိုက်။

မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး။ (၂၀၀၈)။ ရန်ကုန်မြို့၊ မုံရွေးပုံနှိပ်တိုက်။

တိုက်စိုး၊ မင်းယုဝေ။ (၁၉၈၀)။ ***မြန်မာစာမိတ်ဖွဲ့၊*** **တတိယအကြိမ်**။ ရန်ကုန်မြို့၊ စပယ်ဦးစာပေ။

ထင်၊ မောင်။ (၁၉၇၈)။ **'ဘာကြောင့်ရယ်ကြသလဲ'**၊ ***သုတပဒေသာစာစောင်၊ အတွဲ - ၅၊ အမှတ်-၁***။

ထင်၊ မောင်။ (၁၉၈၇)။ ***ကမ္ဘာ့စာပေအညွှန်း၊ ပြင်သစ်စာပေသမိုင်း***။ ရန်ကုန်မြို့၊ စာပေဗိမာန်။

အမာ၊ ဒေါ်၊ လူထု။ (၁၉၇၆)။ ***ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း***။ မန္တလေးမြို့၊ ကြီးပွားရေးပုံနှိပ်တိုက်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Colwell, C. Cater. (1968) **A *Student Guide to Literature***. New York, Washington Press.

Dictionary of World Literature. (1968). Totwa, Published by littlefield, Adams & Co.

Harry, Shaw. (1955). ***Dictionary of Literary Terms***. New York, Mc Graw - Hill Book Co.

Murry, Patrict. (1978). ***Literature Criticism a glossary of major terms.*** Duplin, Cahill Printers Limited.